СВЕОБШТЕ ЮГОСЛАВЕНСКЕ
и
СЕРБСКЕ НАРОДНЕ
НОВИНЕ.

Новине наше излазе сваке седмице двапутъа С. Нар. Листъ по еданпутъ.

Пренумерирати се може на свак. ц. к. Пошти съ полгод. цѣномъ 6 фор. сребра.

ЧИСЛ. 60. ПЕШТА, Среда 30. Юнія ГОД. XI. — 1848.

☞ Прво овогодишнѣ теченіе Новина наши съ данашнъимъ числомъ престае. Па шта ћемо садъ — хоћемо ли престати и утаманити вѣрни овай органъ народа? Тако би требало, кадъ на Пренумерацію погледимо! Но нама е страи помислити, народъ у садашнѣ тако страота-знаменито време, безъ гласа, безъ Новина. Дакле остао — пропао издаваћемо и далѣ ове Листове. — О лютой, стоструч ной невольи нашой при томъ послу нећемо ништа говорити. Него само учтиво позивамо све родолюбце у помоћь. Цѣна е поштанска спуштена са 30 кр. ср., и съ толико и ми спуштамо и молимо, нека се сваки, кто Новине имати жели, са 6 фор. ср. на найближой Пошти пренумерира. Може се и кодъ насъ покрай франкиратогъ писма предплатити. Но едно примѣтити морамо, да, ко се писмомъ поне неяви, томе Новине шиляти одсадъ више неможемо. Осимъ свега обштества су найлакша и найизвѣстнія помоћь развитка книжества и Новина наши. Што смо дакле сто пута то и данасъ повторавамо: нека се свако обштество пренумерира, то е едино средство Новине обдржати. — Свима Учредничествама Новине наше узаймо даемно.

Учредничество.

Нѣг. ц. к. Величество изволило е Оберстару Слуинске граничарске регименте Гдну Керпанъ: (кои е са свои храбри граничари недавно Палманову у Италіи освоіо) крсть Леополдовогъ ордена подѣлити. — Нѣг. Величество изволило е врстномъ Србльину, дугогодишньомъ честномъ и ревностномъ службомъ отличномъ Сенатору Пештанскомъ и Пештанскогъ полепшаня вароши одбора предсѣдателю Георгію Дамяноничѣ орденъ гвоздене круне треће классе мил. подарити.

Пешта, 11-огъ р. Юлія било е саборно засѣданіе у долнѣмъ дому; засѣданіе, кое ће у Исторіи Унгаріе вѣчито знаменито остати. Пре тога дана заказано е, да ће данасъ министеръ Кошутъ изложити станѣ отечества и искати помоћь. У 10 сати препуне су биле галеріе свакогъ рода и реда слушательима; сви су и представници народни и министери едва чекали да словословъ доће. Наедапутъ отворе се врата, Министеръ Кошутъ у тремъ ступи суморанъ и болногъ изгледа. Докъ ніе на словницу ступіо, ніе престало громогласно Илѣнъ! Истина, Кошутовомъ таленту рѣдко е а краснорѣчію вальда садъ у Европи и нема пара. (Штета само што изъ одушевленія у страсти и пристрастіе упада.) еданъ сатъ вальда траяла му е бесѣда душу и срце тако скрозъ проницяваюћа, да ю іоштъ ни довршіо ніе, него текъ што е изрекао, да е две стотине хиляда солдати и четирдесетъ милліона форинти сребра нуждно, па да се отечество спасе, — одма свеиромъ на ноге устане, и са свію страна загрми: дати ћемо, дати ћемо! тако и буде: законъ се начини да земля толико да. Да е Кошутъ заискао трипутъ толико и солдати и новаца, све би дали — онъ би што 'но вели наша пословица одъ матере дѣте изплакао. Бесѣда високоважна, али ратоборна, страсти препуна, можда зато, што е Г. Кошутъ боланъ, али е то буица измѣђу пакла и неба, и краснорѣчіе, особито што напише крвлю и ножемъ наоштрено. Сообштити ћемо бесѣду у цѣлости и показатћемо, да ніе ни мало спасоносно за отечество, што е Г. Кошутъ и као Министеръ и као Новинаръ више на ратъ него на миръ склонѣнъ.

Воена граница. — Како е досадъ постояла воена граница, шта е нѣномъ напредку у домоводству, и култури духа на путу стояло, то смо веѣъ у овимъ Новинама одъ пре изложили. Ніе дакле веѣъ о томъ сумнѣ, да границу треба реорганизирати, него е само питанѣ садъ, како да се то у дѣло приведе. Граница се одъ други негранични провинція само у томъ разликуе, што осимъ други войнички дужности кордонъ мора чувати, кои се одъ Карансебеша до Далмаціе протеже. Ово е за границу по себи веѣи теретъ, негъ што друге землѣ у монархіи имаю. Кордонъ се тай само зато чува, да се не би изъ турске стране неки извѣстни продукти землѣ и индустріе на ову страну безъ да се на тридесетници за ньи прописана за уношенѣ такса плати, преносили. Но будући, да е измѣђу ти забранѣни, или подъ велику таксу метнути продукта, такови налази, безъ кое граничаръ никако бити неможе, као што е н. п. солъ, кою сбогъ скупоће на овой страни прибавити ніе у станю; за то граничари и то скоро саму солъ еднако шверцую. Кордонъ се у томъ дакле призрѣнію не само слабо чува, него и поводомъ служи, да наши люди сбогъ преке нужде, и сиромашства кордонске прописе прегазити и красти мораю. Строга войничка на таково шверцованѣ поставлѣна казнь окрвавила е многоме юначка плећа, окрвавила алъ се слабо помогла, еръ люди и марва безъ соли бити немогу, и зато се непрестано шверцуе. Много то значи, забранити людма што за мале новце купити, несмишляюћи на то, да е граничаръ, населбиномъ и наплоћенѣмъ народа, осиромашіо, и да ніе у реду другога натеравати на неки начинъ, да башъ мора одъ мене, а не одъ другога што, и то по ону таксу безъ погодбе купити, како я рекнемъ. То се ради са онимъ людма, кои скоре безъ крайцаре еднако на кордону и на пушки стою, и кои би помоћъ заслужавали а не да имъ се іоштъ и оно неда, што би сами безъ помоћи имати могли. Она помоћь у гладне годинe у Карлштадской воен. граници коя се подъ именомъ „Früchtenunterstützung" дае, ніе такво благодѣяніе, да се може сбогъ тога захтѣвати, да се несме што ефтиніе него да се мора скуплѣ купити, а друго ніе то управо никакво благодѣяніе, еръ се тай Früchtenunterstützung, у новцу мора мало по мало натрагъ вратити, дакле е правіе рећи, да е то заямъ, а не благодѣяніе, или подпора. Єли и то на свомъ мѣсту, да граничаръ на кордону чува самогъ себе да нешверцуе, или ако шверцуе, да самъ себе власти своіой яви? Чіи су пречи интерессi у граници одъ граничарски? Можели се зактѣвати, да онъ свое интерессе погази и забаци, да другоме кессу пуни? Заръ се ніе могла „justitia regni fundamentum" сетити мало правде? Кордонъ е у томъ смислу бадава био повученъ, и едино и служіо на убитакъ сами они, кои су га чували. Осимъ тога, знаду граничари врло добро, да кордонъ ніе намештенъ као што се каже сбогъ куге на оной страни, еръ е она страна, до южни граница Србіе, особито одъ како е тамо кордонъ повученъ, тако здрава као и наша. Како се неби притомъ граничаръ са своіомъ роћеномъ оностранскомъ браћомъ мешао, особито кадъ зна, да у томъ никаквогъ зла, никакве ни за кога опасности нема? Кордонъ е дакле као што се изъ свега види сасвимъ излишанъ, за граничара паче друге войника труданъ, и у економическомъ или новчаноиъ смотренію пагубанъ. Треба га дакле сасвимъ укинути. Зато, што би се кордонъ укинуо, непреста е граница, границомъ бити, шта више, у интерессу границе, и цѣле државе, а особато сами граничара лежи, да су вешти на оружію, и да су страшни и пакленомъ врагу. Сви некъ буду солдати, као што су и досадъ били, али некъ се служба войничка умали, некъ се плати одма на дланъ готовимъ новцемъ, да се може сваки и покрай тога дати па ону струку живота, коя му е наймилія. Кадъ буду сви служили, и кадъ се буде служба умалила, моћи ће за оно кратко време и поедине главе у кући (Einschichtige) лако службу оправляти, да тога ради немораю ако нећею, у комуніону живити. Нетреба се бояти, да граничаръ іоштъ ніе до конштитуціоналне свободе дозрео, и да е неби могао поднети, еръ олакшанѣ после и свобода предпріятія, не зависи одъ изображенія, него е то природна желя свакогъ смртногъ на свету. Нетреба притомъ мислити, да е граничаръ тако глупъ и неизображенъ, да неможе довольно паметанъ бити, да увиди свою ползу и позна цѣну свободе и еднакости. Тко граничаре право познае, тай мора казати,

да су они све сами философи, адвокати, политикери, и попови, єръ они о свему томе много выше знаду, него ма кои други народъ, а то зато, єръ ни єданъ ніє више на ратови био, ни єданъ ніє веће прилике имао землѣ и градове, различне народе и обичае видити, као граничаръ. Изображеніє границе ніє зато онако ограничено остало, као што би по нѣнимъ школама и наукама било, єръ є граничара у томъ призрѣнію друга прилика послужила, те є далеко просвештеніи одъ други простака. То є єдно, што су граничари Србльи, па су као такови у очима туђеродни егоиста страота непросвештени. При овой прилици, немогу да ненапоменемъ за управителствене официре у граници. Ньово є станѣ свагда врло теготно, врло прекорно било. И то є сбогъ уштеђеня чиновника било. Да се сирѣчь више чиновника, кои су кодъ управителства врло нуждни, уштеди, придодати су управителственимъ официрима, официри войнички у помоћь, ако се неварамъ єдним решкриптомъ висок. сл. войн. совѣта год. 1817. Но будући, да су ови понайвише у управителственимъ пословима невѣже, зато є савъ посо на сирома економи официра спадао. Године 1825 и 1835. изиђе нова организація за управителство, гди се упр. официръ за све и свашта пододговорнимъ чини, гди се каже, да є онъ своме милитарскомъ капетану придоданъ (beigegeben) и гди овай све съ онимъ и крозъ нѣга и чинити мора и гди капетанъ и пакъ у свему као заповѣдникъ мора бити. Тако овай заповѣдникъ, кои се слабо или нимало у економіи разуме, мора питати економіи официра шта да му заповеди. Ово су мили официри свой интерессъ знали обратити, и тако су капетани што треба и што нетреба заповедали, а управит. официри радили и одговарали, ови радили, а они се брояли да раде. Одели капетанъ на службу изванъ своє штаціє, то онда прими команду мѣсто нѣга млађи милит. официръ, и тако се често догађало, да млађи милитарски официръ заповеда старіємъ управителственомъ официру. Отуда є станѣ управит. официра у уваженію врло пало, а станѣ милит. официра до деспотизма скочило, сбогъ чега нигда међу мил. и управ. официрима праве любави ніє могло бити. Овай дакле монструмъ одъ шпекулаціє да се управ. чиновници, и тимъ већи трошкови уштеде, треба сасвимъ у пра сатрти, и онаку економію ако може бити завести, коя се слаже са достойнствомъ државнимъ, и достойнствомъ човѣка, и чиновника, а то є милитара одъ економа раставити, и свакога у своіой сфери оставити.

У Темишвару, 4 тогъ Юлія по римскомъ 1848. — Овдѣ се градъ врло справля, и у обранително станѣ полаже; данасъ се топови вуку на бедеме, данасъ изъ околни села, и изъ Темишвара скуплѣни своєволяца на єдно 600 отдоше къ Вршцу; ово є часть єдна они 4000 своєволяца, кои су по новѣйшемъ урежденію министерскомъ изъ Темешке вармеђе скупити, наоружати, и ко граници оправити имаю; и ови 600 момака, између кои много отмѣніи люди има, и кои су съ пушкама, косама, вилама, и свакоякимъ оружіємъ снабдѣвени, одвезоше се, да — као што се каже — границу подседну, да неби граничари изъ свогъ хатара изступивши у провинціалъ ударили, и амо на Темишваръ потегли. Кодъ насъ є све у страу и трепету. На насъ се Србе виче, и подозрева; насъ мало овдѣ има, а свима смо трнъ у оку, Вла є на насъ побунѣнъ, Нѣмацъ—кои є тако извешѣнъ, да му одяко хоће Србинъ да господари, — на насъ є огорченъ; а Мађаръ насъ овдѣ у провинціалу не разуме, него гди гласъ и рѣчь о народности чує, мисли да се тимъ погибель нѣму справля, пакъ є сбогъ тога явни Србства непріятель. А у таковимъ обстоятелствама тежко нама! Нашъ родъ по граници и у соединѣнимъ частма мисли да смо и ми тако овдѣ у масси, као што су они тамо, и да можемо по вольи нашой чинити, и за начела борити се. Браћа су наша, коя у своимъ предѣлу у Срѣму, Славоніи и у граници за себе и право имати могу, своимъ противнимъ тежняма и насъ у подозренѣ и несгоду — изъ коє се ево ни каквимъ правданѣмъ извући неможемо, бацили.

У Темишвару, 7 тогъ Юлія 1848. — Одъ народногъ амо заказаногъ Собора — као што самъ и преће явіо — ништа нейма. Будимске Епархіє Депутирци — кои су єдини, као што рекоше, одъ свогъ Гдина Епіскопа амо съ таковимъ увѣреніємъ послани, даће и онъ за ньима неизоставно доћи — по дугомъ суетномъ исчекиваню свогъ дісцезана, већъ су се дома вратили. Кралѣвски пакъ коммессаръ Г. Чарноевићъ до овогъ магновенія у Темишваръ стигао ніє. Обште є мнѣніє и желя да се садъ новъ конгресъ држи, на комъ би сва она дѣла, коя су досадъ у име народа учинѣна, накнадителне законости видъ добила. И то се мисли, да би къ утишеню духова много принело, кадъ би владѣніє исчезнувшей опасности, коя є поводомъ била конгресъ амо преместити — тай садъ опетъ у Карловце, гди му є коренъ и по источницима за дѣланя соборна судеѣи, право место, заказало. Много би се дало у тому писати, далъ є све оно, што є 1. Мая у Карловци дѣлано, заиста изливъ волѣ народне. Чита се по гдикои мађарски листови, да ніє; єрбо цѣлогъ народа представници нису присутствовали, а резултати тога Собора произишли су безъ предварителногъ совѣштаня. Да є само ово мана произведеногъ скупштине те дѣла; то се неби много о нѣму препирало; єръ би се лако могло доказати, да представници цѣлогъ народа нису могли доћи, поклемъ су позиванія обштества изза Темишвара, на главной овдашньой пошти одъ стране власти политическе удржана, и тако рѣчи конфисцирана, а осимъ тога у банатскимъ вармеђама живеѣемъ народу є опетъ одъ исте власти на речену скупштину ићи забранѣно. Да се пакъ ово догодило ніє, и да є свобода састанка наблюдавана, пакъ да су се одъ свуда предсдавници скупили били; онда мислимъ да би пребацивнѣ недостатка предварителногъ совѣштаня, и споразумѣнія само по себи исчезло, и да би се све оно, што би скупштина у овой форми изрекла, за обшти гласъ народа сматрао. Погрешено є пакъ на сваки начинъ; што се заключенія скупштине ове — као дѣйствителна и констатирана народна захтѣваня не само сматраю, него што су већъ по нѣкой части и нечекаюћи на височайше потврђенѣ, у животъ приведена. — Ово є она погрешка, коя херкулическо леченѣ и виданѣ изискує. Съ овомъ смо се далеко упустили по тому, што є Србинъ Хорвату, и овай взаймно рѣчь задао, даће у скупи єданъ другому у смотренію свію захтѣваня помоћи; оно завештанѣ, у колико є досадъ и самимъ дѣломъ осведочено, єсть сваке похвале достойно, и лѣпо очитує характеръ оба сродна народа; али ако є у поступку погрешено, као што заиста и єсте, већа є похвала већа слава и добродѣтель, кадъ човѣкъ погрешку свою увиди, и на прави и спасителни путъ изиђе. Камо срећа, да намъ се мили нашъ народъ іоштъ у миру претрпи; пакъ да се све, што се, ма и крвопролитіємъ задобити наумило, правимъ путемъ, кои намъ башъ садъ отворенъ стои, заиште; а као што намъ є одушевленѣ познато, заиста би све и добили.

— Нашъ є втори кралѣвски коммессаръ Вуковићъ ови дана у Влашку регименту т. є. у Карансебешъ отишао, небилъ му како за рукомъ могло испасти, одъ стране те регименте посланика за Діету дати избрати. Као што чуємо, при свой у почетку показаной наклоности оффицира текъ опетъ па последку ништа ни є могао издѣйствовати. Народъ тамо захтѣва оффицире Влає, а неће министеріумъ мађарски да припозна. Велико є у самой рѣчи неспоразумѣніє, єрбо народъ мисли, да є цару одузета влада, пакъ да є тому министеріумъ кривъ. Времена Господо треба тому іоштъ, да се народъ обавести; али да се и то постигне, нуждно є мира имати, и другоме мира дати.

Изъ Темишвара. У Кошутовомъ Листу сообштену вѣсть читамо, по коіой, ніє кодъ Вршца, каошто смо ми у предпоследнѣмъ числу навели, него не далеко одъ Вршца кодъ села Семіаля између Србаля и регуларне войске битка била. Новине исте на кратко догађай овако описую: Србльи (алъ съ ньима и Власи) изъ Алибунара пођу на Семияль, но конянички Капетанъ Б. Тихнгенъ са 200 свои момака стане имъ на путъ, и єдни се по виногради разиђу, а други за Турске шанцеве повуку. На ове є хтео Капетанъ Тихнгенъ да удари, по наеданпутъ изза шанцева изиђу до 1000 Србаля са три топа. Солдати су три путъ на Србе пушке опалили, а Срби трипутъ топомъ одговорили. Капетанъ Тихнгенъ кадъ къ томе спази, да изъ Алибунара іоштъ до 4—500 Србаля долазе, видеѣи се у опасности повуче своє Солдате натрагъ, да се са две компаніє у помоћъ долазеѣи му Рукавина Солдати сѣдини, илъ є опетъ Србаля више било и тако се сасвимъ натрагъ Солдати повуку. Пао є у овомъ сраженію одъ Солдати грофъ Дорзей коньички Капетанъ 3—4 момка и 3—4 ранѣна. Тако исте Новине казую, а обширніє вальда ћемо и ми добити извѣстіє.

ХОРВАТСКА И СЛАВОНІЯ.

Саборске вѣсти.

11 то засѣданіє дана 1. Юлія п. р. — Банъ: Моя Господо! Ючер є стигао овамо Handbillet одъ надвойводе Іоанна мени писанъ, у коємъ ми обзнанює, да ће се уговори међу нами и унгарскимъ министеріомъ чимъ пріє започети. — Да обилніє сазнате садржаніє тога Handbilleta, дао самъ га Г. Бележнику, да га прочита. У слѣдъ тогъ високогъ Handbilleta треба дакле, моя ГГ., да пре свега изпитамо начинѣну већъ по одбору предбѣжну репрезентацію на надвойводу Іоанна. За тимъ да се обширніє разложе начела, послѣ коихъ би одборъ имао израдити исти основъ уговора.

Жигровићъ чита писмо надвойводе Іоанна.

Іоановићъ (Епп Карлов.): Овдѣ нема никаквогъ спомѣнка о Србима, а ми смо рекли, да є међу нама савезъ крѣпакъ и да су желѣ Хорвата желѣ Срба. Ако є то истина, ако є то искрени савезъ био, ніє треба да икакова депутація тамо иде, него нека се надвойводи пише, да пре пацификаціа бити неможе, докъ се и Србльи по надвойводи на пацификацію непозову.

Банъ: Я самъ већъ у ту цѣль особе наименовао.

Іоановићъ: Али я самъ за то, да Србльи неби ишли као Anhängsel, него као особита депутація.

Кукулѣвићъ: Писма ова, коя е преузв. нашъ Банъ, као глава слободногъ народа, и као кралѣв. намѣстникъ у овой уставной држави нашой, нама као уставнимъ поступникомъ народа приобѣити морао, заслужую нашу найвећу позорность.

Саслушали смо понайпре писмо надвойводе Іоанна. Треба дакле да найпре ово промотримо и протресемо. Одма у наслову и послѣ у истомъ тексту писма тогъ именуе врѣдни надвойвода Бана нашега Баномъ и Фелдмаршаллайтнантомъ, и потврѣуе тимъ ясно оно, што смо ми сви слутили, чему се е савъ нашъ народъ тврдо надао, да именито манифести и прогласи, кои су се у новіе време подъ именомъ царскимъ, по Министеріуму мађарскомъ, по Генералу Храбовскомъ, и по нѣки опаки люди народу нашемъ раздѣльивали и приобѣивали, ништа друго нису него празне лажи, съ коима су насъ хтѣли непріятельи наши обмамити, силе наше ослабити, те насъ довести на путъ онай, да се изневѣримо или найлюблѣномъ мужу народа и особи нашегъ Бана, или пакъ владару и кралю нашему, кои нашемъ Бану и народу ништа друго предбацивати неможе, него превелику вѣрность прама нѣму и куѣи нѣговой, но заедно и мужевно бранѣнѣ слободе народне, праава народни, поштеня народногъ и достоинства кралѣвина овы. Да су писма она народу нашемъ раздѣлена лажльива, то потврѣуе садъ подписъ и рѣчь едногъ члена владаюѣе куѣе, люблѣногъ стрица нашегъ краля, кои е свѣту познатъ као славни воѣа и генералъ, когъ савъ нѣговъ народъ, кодъ когъ е досадъ живіо, обожава, и кои садъ као царски намѣстникъ свимъ царствомъ управля.— Ми се можемо зато радовати писму овомъ, еръ е по нѣму уништена сумня, кою смо имали, мислећи, да се е добаръ нашъ краль преварити дао, и да е нама и Бану велику кривицу учиніо, уништена су сва она клеветаня многи непріятеля наши, као да е Банъ нашъ и за време само съ чести свое, кою му найпре народъ пода, по кралю скинутъ. — Но то е едина страна писма овога, коя насъ веселити може: содржаніе остали мора насъ веѣомъ страномъ жалостити и бригу намъ задавати. Позива у томъ писму надвойвода Іоаннъ, као одъ краля наименованъ посрѣдникъ међу нама и Унгарскомъ, Бана нашега у Бечъ, гди ѣе се радити о помиреню међу нама и Унгарскомъ; явля нѣму, да е и министеріуму мађарскомъ писао, да пошалѣ такоѣеръ нѣколико посланика одъ стране Унгарске на исту цѣль; изповѣ да да е читава мисао помиреня произишла изъ главе Палатина унгарскогъ, што и краль нашъ у свомъ писму на надвойводу Іоанна потврѣуе: па ипакъ се незове съ едне стране Палатинъ унгарски съ друге стране Банъ, него съ едне стране Банъ, а съ друге стране посланици народа нашегъ на мѣсто помиреня. — Ми смо научени били досадъ по праву нашемъ хисторичкомъ Бана нашега у кралѣвина наши смат,ати за равногъ Палатину унгарскомъ у Унгарской, еръ што е Палатинъ садашньи по случаю надвойвода, те изъ племена кралѣвскогъ, то се има онъ само на толико предпоставити нашему Бану, на колико се то особе нѣгове и порода нѣговогъ тиче, у осталомъ што се чести тиче, намѣстникъ е краля еданъ и други у едной и другой кралѣвини са еднакимъ праавама и у juridicis et bellicis по обичаю и старинскомъ закону именито по зак. чл. 27: 1600; 11: 1608; 27: и 28: 1609; 1/8 и 32: 1638; 51: 1647; 8: 1649; 22: 1687; 114: 1715; 87: 1723; 47: 1741; и 24: 1700. — Но била су времена, кадъ су и кралѣвски синови били банови и воѣе ови кралѣвина, па су се ипакъ у Угарской Палатину унгарскомъ, кои ніе био одъ кралѣвскогъ племена, покоривали, као што су напротивъ Палатини унгарски у нашой кралѣвини увѣкъ слушали бана, еръ надъ кралѣмъ и баномъ непознавали и непознаю господара кралѣвине ове. Треба дакле, да кадъ се ради о држави Унгарской и о наши кралѣвина укупно, да тамо, камо Банъ нашъ иде, и Палатинъ доѣе, камо се позиваю посланици унгарски, да тамо доѣу и посланици наши.

Надалѣ пада ми у очи, што се у томъ писму ради помиреня ни ненапоминю браћа наша Србльи, безъ кои ми никаковъ коракъ учинити неможемо ни неѣемо. — Треѣе ми се недопада, да се уговоръ тай држати хоѣе у Бечу, у граду ономъ, коегъ су становници люти непріятельи Славяна, и кои су 15. Марта ону мађарску депутацію подупирали, коя е крозъ измамлѣне кралѣвске концессіе насъ и Унгарску у найвећу смутню довела, а монархію аустрійску раздѣлила у две такове слабе половине, кое нигди правогъ срѣдишта нити якости неимаю.

Изъ ти узрока предлажемъ на писмо ово надвойводе Іоанна, слѣдеѣи одговоръ: Да као што народъ нашъ по заключенію последнѣгъ засѣданія у никакавъ уговоръ съ Унгарскомъ пріе се упуштати неможе, докле годъ уврѣда наша и Бану нашему одъ стране Унгарске учинѣна опозвана небуде: тако напротивъ ако се ово захтѣванѣ изпуни, приправни смо съ Унгарскомъ ступити у уговоре, него само подъ овимъ погодбама: 1. Да се исто тако одъ стране унгарске као и хорватско-славонске и србске мужеви, кои ѣе тай уговоръ чинити, одъ народа изберу, еръ съ министеріомъ мађарскимъ или нѣговимъ людма, кои само интерессе племена мађарскогъ у Унгарской представляю и кои племе господство надъ Унгарскомъ узурпира, ми трактирати неможемо. — 2. Кадъ се Банъ нашъ на договоръ позива, нека се позове и Палатинъ, ако пакъ овай доѣи неможе, неѣе доѣи ни Банъ. 3. Да се уговоръ тай у Бечу недржи него у Штаерской, као другой домовини надвойводе Іоанна, у коіой држави онъ самъ кое мѣсто на ту цѣль одабрати може. 4. Да посланици одъ Унгарске небуду сами Мађари него и Нѣмци, Словаци и Власи, као што ѣе и одъ наше стране бити Хорвати, Славонци и Србльи, съ коима би потребно било да се позову одъ стране надвойводе Іоанна исти Далматинци.

Само овако можемо ми као слободанъ народъ слободни кралѣвина са слободнимъ народима слободне кралѣвине унгарске чинити уговоре, и зато би могли и на све народе унгарске у томъ смислу и прокламаціе писати. Но до тога, докъ се тай уговоръ неучини, ако *башъ* и по вольи надвойводе пристанемо къ томъ, да се одъ свакогъ непріятельскогъ навальиваня чувати хоѣемо, желимо ипакъ да се народъ нашъ оружа и сакупля, те да, као што се то одъ стране унгарске чини, исто тако и одъ наше стране оружана войска границе наше и домовину нашу чува и брани.

Банъ: Нека се чита репрезентація.

Георгіевиѣъ чита репрезентацію на надвойв. Іоанна, за тимъ чита §. о савезу са Србльима.

Нѣмчиѣъ: Могло би се придати и то, да ако Нѣг. Вличество жели уклонити грађански ратъ, да учини, што питамо, еръ ѣе се тако цѣла Европа освѣдочити, да рѣчи, кое е Нѣг. Вел. изустило 15. Марта, нису биле голе рѣчи, него да су изъ срца произтекле, те іи садъ у чинъ претвара.

Кушевиѣъ: Я само имамъ то примѣтити на ону точку, гди се каже, да се овай саборъ за законитъ прогласи, да се дода и то, да се саборъ србски прогласи као законитъ.

Ожеговиѣъ Мет.: Што се предмета претресаногъ тиче, тай се може на две стране раздѣлити, именито: на прекючерашнѣ заключеніе и на оно, што се Handbilleta тиче. Што се првога тиче, нека сваки свое опазке учини, па ѣе се, ако буду темельите, примити, то е сасвимъ у реду. Што се другогъ тиче, тай се може съ првимъ стопити. У овой репрезентаціи содржаваю се предбѣжне точке, подъ коима се само трактатъ започети може. Ондѣ е казано: 1) да се законитость сабора прогласи, да се манифестъ одъ мађ. министеріюма издатъ као и све уврѣде опозову. 2) Да се власть надвойв. Іоанна као посрѣдника и на Срблѣ протегне. 3) Да се србски саборъ такоѣеръ као законитъ прогласи, и за доказъ тогъ да се на репрезентацію одговори. 4) Да сва непріятельска насртаня колико на насъ толико на браѣу Срблѣ престану. 5) Да се воинство изподъ власти мађ. министеріума ослободи и централномъ министеріуму подврже, и да се истимъ путемъ, коимъ и пріе, издржава, еръ ми садъ новаца одъ никудъ непримамо, а читава войска на врату намъ лежи. 6) Да ми нашу независиму владу имамо, а да одъ никога засадъ независимо него одъ надвойводе Іоанна као председателя, докъ се централни министеріумъ неустрои. 7) Да се баронъ Кулмеръ, кои е садъ у Бечу нар. заступникъ, као такавъ познаде. — Проти овимъ точкама мислимъ да нитко неѣе проговорити. Треба іоштъ додати у слѣдъ Handbilleta, да се свѣтли Банъ у Бечъ одправи. Мое е мнѣніе и желя, да се ми у никакве трактате неупуштамо пре него свѣтли Банъ за свою уврѣду задовольство недобіе. А да се ми съ мађ. министеріумомъ нипошто у какове договоре неможемо пуштати, еръ министеріумъ ніе одъ народа опуновлашѣенъ, будуѣида ѣе ньіовъ саборъ стопрамъ у понедѣлякъ бити, а трактате могу међу собомъ само народи чинити. Я самъ зато такоѣеръ, да св. Банъ никако самъ тамо неиде, него да одборъ изашалѣмо, као што ѣе Мађари; на на челу тога одбора може свѣтли Банъ бити. Да се браћа србска на пацификацію позову и да имъ условія, подъ коимъ се миръ склопити може, приобѣимо и у споразумлѣнію съ ньима радимо. Іоштъ едну примѣтбу имамъ учинити. Овдѣ су се многи изразили, а се ово посрѣдованѣ недржи у Бечу, а я самъ сасвимъ противногъ дрѣнія, еръ да е за пацификацію одабрана Пешта, и я би био сасвимъ муоти тому; али е овдѣ одабратъ неутрални terrain и зато самъ за то, па у Бечу буде. Нити я увиђамъ разлога, зашто се неби одборъ нашъ тамо упутіо и свой посао започео. Што се погибельи тиче, я ту невидимъ ни найманѣгъ темеля; еръ кадъ они тамо као заступници нашегъ народа доѣу, моратѣе іи заиста сватко почитати, еръ иначе би ратъ и крви проливанѣ слѣдити морало, а и исти надв. Іоаннъ бдити ѣе о томе. А да се онъ изъ Беча удальи, то ми неможемо никако потребовати, знадемо бо, да е онъ одъ св. краля наименованъ као управитель привремени царства, те да мора содъ отворити аустріиски саборъ, а ради насъ неможе сигурно саборъ одгодити и на другомъ мѣсту сазвати. Повратитѣу се садъ па оно, што смо веѣъ давно били заключили и питамъ сл. заступнике нар., есу ли збиля одустали одъ оногъ заключенія, да се посланици наши пошалю

*

на аустріиски саборъ? Я мислимъ, да нису; то ће свакако одъ велике користи бити, ако не ради другога, баремъ ради тога, што ће се моћи поразговорити са посланицима браће Далматинаца, кои ће такођеръ тамо бити; еръ ми никако нећемо се сѣдинити, ако небудемо съ њима се договарали. — Іоштъ би имао на мнѣніе Г. Шувића нѣшто примѣтити, кои вели, да изъ тога посрѣдованя неће ништа бити. То е истина, да неће ништа бити, ако Мађари небуду одустали одъ свое неправде и одъ онога, што би свакомъ изображеномъ народу на срамоту могло служити. Но я незнамъ, за што ми неби іоштъ и ово покушали. Погледаймо на друге народе, пакъ ћемо видити, да сви пріе него се до крви дође, покушаю мирни какавъ начинъ помиреня као н. п. посрѣдованѣ кое високе особе: па зашто да не би и ми покушали, кадъ намъ е свѣтли войвода као такавъ податъ? — Не би намъ нити потомство захвално било, ако би се нама крайни срѣдства попримили и можебити таквой погибельи нашу домовину изврглі, да се похара и у пра и пепео обрати: моя Господо, весма е неизвѣстанъ сваки бойни ресултатъ. А ми садъ, ако не би пристали на ону пацификацію, имали би проти нама не само войску мађарску него такођеръ и войску цѣле монархіе, а я за посрѣдника волимъ Іоанна, кои е познатъ као правду любећи човѣкъ него хиляде и хиляде други.

Зденчай: Чули смо ми ову репрезентацію, у ньой су весма добро описана одношеня наша прама Мађарской, али нису наша одношеня прама осталимъ Славяномъ и читавой монархіи. — Еданъ млади родолюбъ направіо е такођеръ репрезентацію, гди су израђена наша одношеня и напрама Славяномъ и читавой монархіи, ова е репрезентаціа кратка, али крѣпка и важна. А овай млади родолюбъ е Г. Іоаннъ Мажураниħъ.

Іоаннъ Мажураниħъ чита репрезентацію.

Царъ: Овдѣ су две репрезентаціе весма красне и могу се обадве сложити, будући да една содржава условія предбѣжна, а друга содржава условія исте пацификаціе; само нека се придаде оно, што е Кукулѣвиħъ рекао, да тамо буду не само Мађари него заступници свію народа подъ унгарскомъ круномъ; затимъ нека се браћа Срби посебно позову; затимъ да Банъ само у томъ случаю тамо дође, ако и Палатинъ дође а иначе никако.

Кралѣвиħъ: Мнѣнія су одвећъ красно изречена, да ништа на то примѣтити немамъ, само то велимъ, да се рата, ако е могуће, канимо. Гледаймо наше жалостно станѣ: гди е наша индустрія, гди е наша трговина? Народъ е прости у Славоніи у великой летаргіи, а и исти наши граничари любе истинабогъ свой народъ и свога Бана, али можемо ли ми за сигурно рећи, да ће они сви, ако имъ Генерал-Комманда незаповѣди: устати? (Граничарски заступници: Ми непризнаемо друге Генерал-Комманде него нашега Бана).

Граничаръ: Я самь већъ више пута овдѣ рекао, да е нама Генерал Комманда нашъ свѣтли Банъ, да ми само нѣга слушамо а никогъ другогъ.

Крагуевиħъ (Еппъ Пакрачки): Кадъ е депутаціа била у Інсбруку, онда се е пронашло противсловіе у 6. и 11. точки, еръ се у 6. каже, да све желѣ браће Срба за свое примамо, а у 11. точки, да Срѣмъ и варадинска регимента на Бана спадаю, а ми смо одабрали Срѣмъ и варадинску регименту за дѣо србске войводине. Онда се е то изясненѣ начинило у два екземплара и еданъ србскомъ одбору послао: да оно, што се у 6. точки содржава, има се разумѣти само, докъ войводина збиля неузкрсне. Я би желіо, да се овай сл. саборъ изяви, прима ли онъ ово изясненѣ за свое или не? Да тако знамо на чему смо.

Нѣмчиħъ: Примамо алъ онда само, ако се войводини одпусти Бачка, Банатъ и Бараня, еръ да би войводина састаяла изъ саме срѣмске вармеђе и варадинске регименте, незнамъ на какву би намъ користь то цепканѣ било.

Пишкорацъ: Ми смо заключили репрезентацію на Іоанна. Овдѣ су две репрезентаціе, една политичка, друга искрена и одпрта. Ако Мађари хоће мирнимъ путемъ да се погодимо, погодитћемо се, ако неће мирно, т. е. ако непристану на наше праведно захтѣванѣ, онда ћемо се погодити јуначки, мачемъ у руци — а я самь свакако за то, да се репрезентація Мажураниħа прими, будући ми се искренія, одважнія и крѣпчія чини. Што се Бана тиче, онь може за нѣко кратко време у Бечь отићи, али не трактирати, него може бити мало се поразговорити съ Г. Палатиномъ, пакъ онда, ако би пацификація била могућна, и ако би Палатинъ на чела свое депутаціе дошао, нека и Банъ иде съ нашомъ, а иначе никако. — Ако пакъ помиреня нема, а онда ћемо ми найдалѣ за 15 дана скупити войску и у ратъ ићи.

Вуковиħъ: Колико е данасъ мнѣнія изражено, ипакъ сва се могу сѣдинити, сва бо смѣраю или на ратъ или на миръ; но вѣћанѣ о томъ спада на conferenciu, у коіой е та стварь довольно већъ и рѣшена. — Гледе 2 репрезентація морамъ изявити, да су ове добре и сврси сходне: 1. Увѣте за трактацію садржава, 2. пако исто политичко наше вероизповеданѣ зато мислимъ да би се обе у едну стопиле. — И та стварь спада на одборъ, гди би се већъ данасъ по подне у смислу предлога по Г. Кукулѣвићу учинѣногъ рѣшити могла.— Што се напоконъ уговора са одборомъ србскимъ тиче, морамъ изявити, да ова ГГ. несочиняю съ едне стране одборъ србски, съ друге стране пакъ нису ни опуновласћена за такове уговоре, зато безъ одбора Карловачкогъ нити шта учинити могу, већъ е необходно потребито, да се та ГГ. куђи врате, да се съ народомъ и равнаюћимъ одборомъ у споразумнѣнѣ ставе; а за тимъ да се одъ стране равнай. одбора карловачкогъ еданъ опуновлашћени одборъ амо пошалѣ.

Банъ: Ове репрезентаціе имаю се у едну стопити, затимъ 1. Да се посланици како одъ Унгарске тако и одъ Хорватске, Славоніе, Далмаціе и Войводине србске на мѣсто уговараня пошалю. 2. Посланици унгарски имаю бити репрезентанти нѣмачкогъ, словачкогъ и влашкогъ народа; затимъ имаю се изъ сабора слати. 3. Посрѣдованѣ да се и на браћу Србле протегне. 4. Оборужанѣ народа да се и на далѣ настави.

Георгіевиħъ: Я самь ево израдіо заключеніе, да Срѣмъ са своіомъ границомъ спада на войводовину србску; алъ то само онда, ако би ова у животъ ступила (и едно съ нама законотворство имала! Хоће да чита).

Янда: Я мислимъ, да што се тиче точке 6. и 11., да нема никакове контрадикціе, еръ у 6. точки ми смо рекли, да ћемо све желѣ браће Србаля подупирати и за свое признати, а у 11. да Срѣмъ и варадинска регимента спадаю на Славонію, коя е банской власти подржена: садъ питамъ, дочимъ садъ іоштъ войводовина србска нестои, како би ми могли изоставити едну вармеђу и едну регименту изъ наше юрисдикціе?

Николиħъ: Браћа су наша Хорвати прва жижку међу насъ бацили, али е ова жижка данасъ планула пламеномъ великимъ, кои се лако уставити неће, и кои може бити у савезу съ другимъ народомъ югославянскимъ може рѣшити судбу Европе; ова браћа, коя пламте толико великимъ пламеномъ за народность и езикъ свой, ова браћа чекаю одъ васъ браћо Хорвати каковъ таковъ одговоръ. Ми нѣки іоштъ ноћасъ одлазимо: одлучите ГГ. штогодъ за насъ, да знадемо шта да кажемо браћи нашой кодъ куће.

Вуковиħъ: Можете имъ казати Госп. да е савезъ међу Хорвати и Србльима на сабору одлученъ, да трактате никакове браћа Хорвати започети неће докъ се и браћа Срби тамо непозову.

(За тимъ свѣтли Банъ разпусти сѣдницу.)

АУСТРІЙСКА МОНАРХІЯ.

Свеоб. аустріиск. новине одъ 9. Юлія доставляю слѣдуюћу вѣсть изъ Инсбрука одъ 4. Юлія: У данашнѣмъ засѣданію, свршила се дебата о уставу, кои се изъ 18. §. § фа состои. §. 15. о религіознимъ интерессима гласи одъ рѣчи до рѣчи овако: „Станови имаю задатакъ, да сва закона средства употребе, да едина римско — католичка религія може богослуженіе явно држати. (Ето тврде гаранціе, за друге религіе, и народности, ето сатире на правдолюбіе, на еднакость, свободу и братинство!!) —

ЧЕССКА.

Прагъ. — Дѣланя славенскога конгресса прекинута су чрезъ нарушеніе мира дуовске недолѣ, еръ су многи членови оставили варошъ, кое што су на то побуђени били, кое пакъ, што су видили, да се дѣланя у обколѣной вароши продужити немогу. По изречной вольи раставляюћи се членова отложенъ е конгрессъ на неизвѣстно време.

ТУРСКА.

Скадаръ (Албанія), 20. Юнія. — У нашемъ Пашалуку се наредбе чине да се движеніяма Славенски жителя у турскимъ земляма, кои су наумили, да Славенско царство осную, на путъ стане, и да Турци на сваки случай на опрезу буду. У томъ су смислу одправлѣне заповести на различите турске команданте, а у Пашалуку призрену, Якову, Ипеку, Тетови и Калканелли добили су турски жительи допуштенѣ, да могу оружіе носити, и на Славене, ако би ова найманѣ покушали да се ополче, ударити. Особито се на движенія у Србіи и у Црной Гори оштро пази. У овдашнѣмъ Пашалуку е иначе совершени миръ.

Станѣ Дунава. Будимъ 12. Юлія п. р. 6′ 2′′ 9′′′ н. 0.

Пододговорни Учредникъ и Издаватель Ѳеодоръ Павловичь. — У Пешти М. Дороѳеє улици Nro. 928.

У ПЕШТИ, писмени Василіе Козма.